

УДК 339.9

ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ, В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СОТ**Литвин М. В., к.е.н.
Губанов А.П.***Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара*

В статті було досліджено перспективи сталого розвитку країн, що розвиваються, в контексті глобалізаційних викликів СОТ. Визначено взаємозв'язок між розвитком сільського господарства та подоланням граничної бідності саме серед країн, що розвиваються. Запропоновано набір показників сталого розвитку, що задовольняли б потреби різних країн світу. Методологія відбору отриманих показників надала можливість побудови структурного взаємозв'язку між показниками, що оцінюють людський добробут в концепції сталого розвитку. Визначено потенціал глобального розвитку відповідних стандартів статистики, що вже використовуються міжнародними статистичними агенціями. Розвиток статистики за запропонованим набором показників на національному рівні одночасно розвиває глобальну методологію і розуміння сталого розвитку. Одержані результати можуть бути застосовані у практичній діяльності як теоретична база для поглиблення досліджень перспектив досягнення сталого розвитку в умовах глобалізації підприємствами та організаціями всіх форм власності, науковцями, студентами економічних факультетів.

Ключові слова: глобалізація, сталий розвиток, концепція сталого розвитку, людський добробут, оцінювання сталого розвитку.

UDC 339.9

THE PERSPECTIVES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COUNTRIES WHICH DEVELOP IN THE CONTEXT OF WTO GLOBAL ISSUES**Lytvyn M., PhD in Econ.Sc.
Hubanov A.***Dnepropetrovsk National University named after Oles Honchar*

The perspectives of sustainable development of countries which develop in the context of WTO global issues have been investigated in the article. The intercommunication between agricultural development and overcoming of maximum poverty among developing countries has been determined. The set of indexes of sustainable development, which would satisfy the necessities of different countries of the world, has been offered. The methodology of selection of these indexes has been given

possibility of construction of structural intercommunication between indexes which estimate human welfare in conception of sustainable development. The potential of global development of proper statistical standards which already used international statistical agencies has been determined. The development of statistics after of proposed indicators at national level simultaneously develops the global methodology and understanding of sustainable development. The received results can be applied in practical activity as a theoretical base for deepening of researches of questions of perspectives of sustainable development in the conditions of globalization by enterprises and organizations of all patterns of ownership, research workers and students of economic faculties.

Keywords: globalization, sustainable development, conception of sustainable development, human well-being, measurement of sustainable development.

Актуальність проблеми. Глобалізаційний вплив на міжнародну економіку продовжує збільшувати взаємозалежність країн, створюючи нові виклики їх розвитку. Однією з ключових проблем сучасного світу є питання сталого розвитку, адже країни, що розвиваються, не мають можливості зменшення пагубного екологічного впливу без втрати необхідних темпів економічного розвитку. Враховуючи масову частку таких країн у глобальній економіці, подальша перспектива сталого розвитку значною мірою залежить саме від розвитку цих країн за підтримки розвинутих країн, котру можна ототожнити в даному контексті з відповідними мірами регулювання торгівлі, для збереження необхідної та достатньої можливості задоволення своїх потреб майбутніх поколінь.

Вагома частина вітчизняних та іноземних вчених присвятили свої роботи дослідженням сталого розвитку в умовах глобалізації, серед яких варто відзначити Т. Piketty, С. Lakner, В. Milanovic, S. Yitzhaki, D. Dewbre, J. Dewbre, R. Ciegis, J. Ramanauskiene, В. Martinkus, J. Stiglitz, A. Sen, J. Fitoussi, C. Kroll, J. Kenneth, P. Dasgupta, L. Goulder, H. Lawrence, K.J. Mumford, J. Kevin, K. Oleson. Проте, аналіз результатів їхніх досліджень свідчить про недостатню міру розкриття проблем, пов'язаних, перш за все, з дослідженням перспектив сталого розвитку країн, що розвиваються, за глобалізаційних викликів СОТ.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та визначення перспективних шляхів досягнення сталого розвитку країн, що розвиваються, в контексті глобальних викликів СОТ.

Виклад основного матеріалу. Економісти загалом зазначають про три близькі, але різні метрики економічної нерівності: нерівність доходів, споживання та багатства. При цьому багатство вважається загалом найбільшим з показників нерівності, а споживання найменшим. Нерівність доходів є найчастіше використовуваною мірою, в першу чергу через більший об'єм доступних даних. Нерівність споживання, не зважаючи на меншу доступність даних, надає кращу можливість дослідження соціального забезпечення та рівня життя. Суспільство, котре прагне забезпечити гідний рівень можливостей, в якому результати не тісно пов'язані з прізвищами, будуть прагнути зберегти нерівність багатства на якомога низькому рівні [1-2].

В цьому дослідженні було використано граничну бідність, як проблему економічної нерівності, вирішення якої передбачається як серед показників сталого розвитку ООН так і серед цілей розвитку тисячоліття, також попередні дослідження свідчать, що питання граничної бідності є найбільш актуальним для країн, що розвиваються.

Процедура визначення бідності в певний період часу потребує наступних видів інформації: 1) композиція споживчого кошика товарів та послуг, включаючи товари, вироблені для власного споживання; 2) ціна національної валюти відносно кожного з товарів кошика; 3) курс валют національної грошової одиниці до долара США. Світовий Банк збирає та гармонізує розрахунки споживання, за рахунок дослідження домогосподарств, зроблених національними агентствами статистики. Кількість досліджень та статистичного розкриття особливостей країн значно збільшилась в останні роки, таким чином поточні розрахунки засновані на 675 дослідженнях, що розроблені приблизно з 1979 по 2012 рр. та охоплюють 116 країн світу [4].

За результатами досліджень ОЄСР від 2009 р. за подібною методологією було зроблено висновки, що виходячи із порівняння створюваного сільським господарством ВВП на відповідну частку робітників, зайнятих в цьому секторі, із відповідною часткою створюваної іншими секторами, для більшості країн із позитивним прогресом у подоланні бідності саме сільськогосподарський сектор став основою таких позитивних змін [3].

Для визначення впливу сільського господарства на зменшення рівня бідності в першу чергу необхідно визначити список країн, котрі можуть бути визначені успішними у цій боротьбі. Для цього необхідне чітке розуміння поняття бідності та види класифікації країн, виходячи з

їхнього прогресу в її скороченні. В рамках ЦРТ бідність у світі, що розвивається, визначається стандартним рівнем серед найбідніших країн світу. Цей рівень спочатку був визначений як 1 дол. США на день в цінах 1985 р., при цьому термін «долар на день» досі часто використовується у відповідних наукових працях, хоча на даний момент стандартним є рівень 1,25 дол. США на день у цінах 2005 р., що є середнім рівнем бідності найбідніших п'ятнадцяти країн за рівнем споживання на душу населення [4].

Таким чином, для подальшого дослідження було необхідно зробити вибірку серед країн за наступними критеріями: 1) не менше 10 % населення за порогом бідності в 2 дол. США на день на початок досліджуваного періоду; 2) мали тенденцію до зменшення цього рівня за досліджуваний період, виходячи з доступних даних протягом 1980-2015 рр.; 3) мали більшу кількість доступних щорічних даних, для можливості більш детального розгляду трендів та ідентифікації їх причин. Таким чином, було автоматично виключено країни, рівень бідності яких вже був відносно низьким, а також ті, в яких необхідний рівень бідності залишився незмінним або навпаки зріс. Результатом вибірки стала таблиця 1.

Таблиця 1 – Вибірка країн за тенденцією скорочення частки населення за межею бідності 2 дол. США на день, 1984-2012 рр.

	Країна	Частка населення на рівні 2 дол. на день, %		Середньорічна зміна, %	Період (доступні щорічні дані), рр.
		На початок	На кінець		
1	Вірменія	38,87	15,5	-1,38	1996-2012 (14)
2	Бразилія	30,64	6,79	-0,82	1984-2012 (25)
3	В'єтнам	85,71	12,45	-3,66	1993-2012 (8)
4	Гондурас	58,9	29,2	-1,29	1989-2011 (22)
5	Домініканська Республіка	30,43	8,76	-0,8	1986-2012 (17)
6	Еквадор	23,03	8,44	-0,56	1987-2012 (15)
7	Ель Сальвадор	24,74	8,75	-0,67	1989-2012 (19)
8	Індонезія	88,4	43,33	-1,61	1984-2011 (11)
9	Казахстан	17,57	0,8	-0,93	1993-2010 (11)
10	Киргизстан	60,77	21,06	-2,84	1998-2011 (13)
11	Китай	92,91	18,61	-6,76	1984-2011 (11)
12	Коста Ріка	10,35	3,11	-0,27	1986-2012 (25)
13	Мексика	28,46	4,12	-0,84	1984-2012 (14)
14	Молдова	51,23	2,75	-2,02	1988-2011 (16)
15	Пакистан	89,16	50,67	-1,6	1987-2010 (9)
16	Панама	31,48	8,87	-0,94	1989-2012 (18)
17	Парагвай	20,73	7,69	-0,72	1995-2012 (15)
18	Перу	27,04	7,99	-0,68	1985-2012 (18)
19	Тайланд	41,03	3,5	-1,63	1988-2010 (12)
20	Україна	14,82	0,03	-0,64	1988-2010 (13)
21	Філіппіни	65,88	41,72	-0,86	1985-2012 (10)
22	Чилі	15,13	1,86	-0,538	1987-2011 (11)

Побудовано авторами за даними [8]

Китай продемонстрував найвизначніший прогрес, виходячи з отриманих даних. За двадцять вісім років відбулося зменшення частки від 92,91% до 18,61% в 2011 р. Поточний вибір 2 дол. США на день, котрий використовується в аналізі, відповідає медіані граничної бідності серед

країн, що розвиваються. Також цей рівень був обраний після декількох експериментів з нижчими рівнями, включаючи 1,25 дол. США.

Важливим для подальших результатів є взаємозв'язок між досягненнями вибраних країн у скороченні бідності та іншими показниками соціально-економічного розвитку. Таблиця 2 містить дані стосовно показників розвитку, що зібрані Програмою Розвитку Об'єднаних Націй, що мають назву Індекс Людського Розвитку (Human Development Index) [9].

Таблиця 2 - Індекс Людського Розвитку країн, відібраних за прогресом у подоланні бідності, 1980-2012 рр.

Місце	Країна	1980	1990	2000	2010	2012
Дуже високий рівень людського розвитку						
42	Чилі	0.640	0.704	0.753	0.808	0.819
Високий рівень людського розвитку						
67	Коста Ріка	0.605	0.652	0.705	0.750	0.761
67	Панама	0.627	0.651	0.709	0.759	0.761
70	Казахстан	..	0.686	0.679	0.747	0.755
70	Мексика	0.595	0.647	0.699	0.748	0.755
80	Бразилія	0.545	0.612	0.682	0.739	0.742
82	Перу	0.595	0.615	0.682	0.722	0.734
83	Україна	..	0.705	0.668	0.726	0.733
87	Вірменія	..	0.632	0.648	0.720	0.728
89	Тайланд	0.503	0.572	0.649	0.715	0.720
93	Китай	0.423	0.502	0.591	0.701	0.715
98	Еквадор	0.605	0.643	0.658	0.701	0.708
102	Домініканська Республіка	0.527	0.589	0.645	0.691	0.698
Середній рівень людського розвитку						
108	Індонезія	0.471	0.528	0.609	0.671	0.681
111	Парагвай	0.550	0.581	0.625	0.669	0.670
115	Ель Сальвадор	0.517	0.529	0.607	0.652	0.660
116	Молдова	..	0.645	0.598	0.652	0.657
118	Філіппіни	0.566	0.591	0.619	0.651	0.656
121	В'єтнам	0.463	0.476	0.563	0.629	0.635
126	Киргизстан	..	0.607	0.586	0.614	0.621
129	Гондурас	0.461	0.507	0.558	0.612	0.616
Низький рівень людського розвитку						
146	Пакистан	0.356	0.402	0.454	0.526	0.535

Побудовано авторами за даними [9]

Виходячи із значення індексу, країни умовно діляться на високий, середній та низький рівні розвитку. Цікавим є той факт, що лише одна із країн із успішним прогресом подолання бідності знаходиться в групі низького рівня людського розвитку. Як видно з таблиці, усі країни без винятку мали успішний прогрес і в людському розвитку.

Рисунки 1 та 2 демонструють динамічний взаємозв'язок між доданою вартістю, створеною сільськогосподарським сектором економіки вибраних країн, котра припадає на ту частину працюючого населення, яке зайняте в сільському господарстві, являючись, таким чином, основним джерелом доходу.

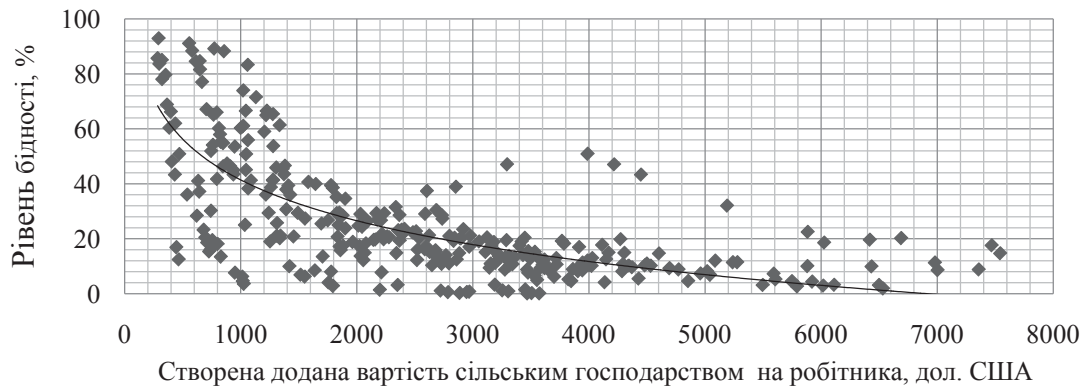

Рис. 1 – Рівень бідності та додана сільським господарством вартість на робітника, %, дол. США, за цінами та курсом 2005 р., 1984-2012 рр.

Побудовано авторами за даними [8]

Виходячи з візуалізації динаміки, можна зробити висновки, що присутній тісний взаємозв'язок між створюваними сільським господарством доходами для частини населення, зайнятої в цьому секторі та реальному скороченні рівня бідності, що підтверджується при розгляді рисунку 2, на якому аналогічний взаємозв'язок відображено на прикладі доданої вартості, створюваної промисловістю та сферою послуг.

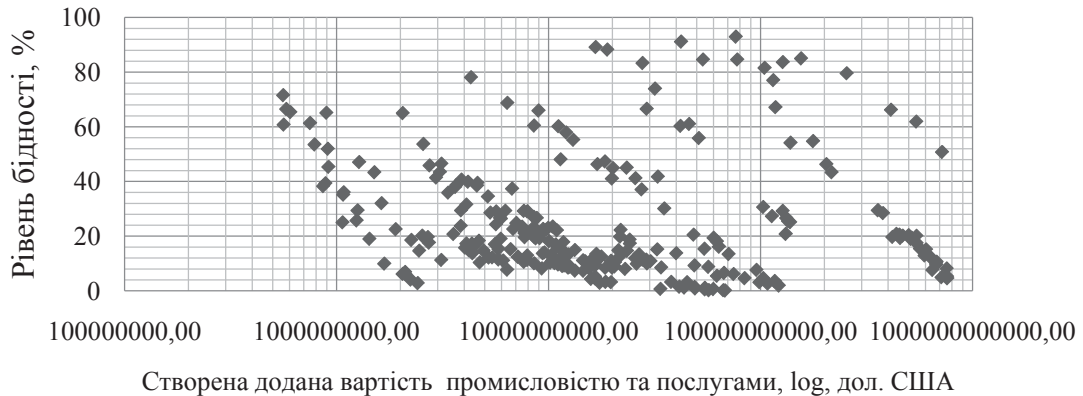

Рис. 2 – Рівень бідності та створена промисловістю та послугами додана вартість, %, дол. США, за цінами та курсом 2005 р., 1984-2012 рр.

Побудовано авторами за даними [8]

Як видно з рисунку, для 22-х країн-лідерів у скороченні рівня бідності співвідношення їхнього прогресу із доходами у цих секторах не є таким очевидним, виділяючи роль сільського господарства серед цих трьох ключових секторів національних економік. Але, при цьому, необхідно відмітити роль саме послуг та промисловості в національному розвитку, як за абсолютними показниками у дол. США, так і у відносному порівнянні вкладу в ВВП, наприклад, у даному випадку за виробничим методом.

Процес виконання зобов'язань за Угодою СОТ про сільське господарство триває з 1995 року, через що, для забезпечення необхідного розвитку, країни продовжили переговори в 2000 році, вони були включені до розширеного порядку денного переговорів, установленого в 2001 році на Конференції міністрів у Досі, Катар. Важливість Дохійського раунду в поточному дослідженні обумовлена тим, що однією з основних його цілей є покращення перспектив для торгівлі країн, що розвиваються [10].

Своєрідним надбанням глобалізації в цьому напрямку стало відповідне формування країн у коаліції (групи) в рамках СОТ, котрі представляють регіональні особливості своїх країн-представників. Таким чином, групи, завдяки цьому, виступають з єдиною позицією, яку представляє координатор коаліції/групи (уповноважена країна) або спеціальна команда. Але, на жаль, домовленості між утвореними групами досягаються не набагато швидше, ніж між кожною з країн безпосередньо. Однією з причин такої ситуації є відсутність гармонізованої методики оцінювання сталого розвитку, у зв'язку з чим, обговорюючи питання сталості, представники країн під сталістю їхнього розвитку розуміють зовсім різні прояви цього визначення.

Запропонована далі концептуальна структура націлена на встановлення взаємозв'язків між наборами показників сталого розвитку, зробленими національними та міжнародними статистичними організаціями та формулювання списку потенційних показників. Таким чином, вона може полегшити порівняння та гармонізацію існуючих показників.

За запропонованою структурою, набір показників, за допомогою яких має місце гармонізація існуючих методів дослідження сталого розвитку, відбирається в три ключових етапи: 1) відбір тематичний, котрий полягає у зборі усіх існуючих показників людського добробуту, таким чином охоплюючи максимально можливу вибірку країн; 2) відбір концептуальний, що полягає у категоризації тематичних показників людського добробуту на основі концептуальної основи сталого розвитку (розмежування зроблене між трьома концептуальними визначеннями людського добробуту, а саме добробут поточного покоління в одній певній країні (відносно позначається як «тут та зараз»), добробут майбутніх поколінь («пізніше»), та добробут людей, що живуть в інших країнах («ще де-небудь»)); 3) відбір тематичних показників, що відповідають концептуальній основі, виходячи з доступності для дослідження серед максимально можливої кількості країн, створюючи єдину систему дослідження і показників сталості. Результатом тематичного відбору, основою якого стало дослідження джерел, відображених в таблиці 3, стали дев'яносто показників добробуту, концептуальну категоризацію при цьому пройшли сорок вісім унікальних показників.

Таблиця 3 – Спільні теми, використані в дослідженнях людського добробуту

Тема	Звіт Людського Розвитку	Звіт Stiglitz- Sen-Fitoussi	«Велика Сімка» Лайарда	Експертна група Євростату	ОЕСР «Як життя?»
Суб'єктивний добробут		X	X	X	X
Споживання та дохід	X	X	X	X	X
Раціон					
Здоров'я	X	X	X	X	X
Праця				X	X
Освіта	X	X		X	X
Житло					X
Дозвілля		X		X	X
Фізична безпека		X		X	X
Земля та екосистема		X		X	
Вода		X		X	X
Якість повітря		X		X	X
Довіра		X	X	X	X
Інституції		X	X	X	X

Побудовано авторами за даними [11-16]

Пройшовши відбір за тематичною та концептуальною категоризацією, в таблиці 4 продемонстрований список показників сталого розвитку, який включає глобалізаційний вплив і відповідає сучасній світовій потребі в гармонізації, що описується вибіркою показників за критерієм доступності інформації для максимально можливої кількості країн.

Члени європейської конференції статистів проконсультувались стосовно того, яка кількість показників, включених до малого набору, буде відповідною сучасним потребам. Більшість з них дійшла висновку, що такий набір має складатися з 5-15 показників [16]. Тим не менш, в результаті аналізу багатьох наборів показників сталого розвитку було відзначено присутність більшої кількості показників (15-20). Відповідно до цього було прийняте рішення щодо відповідної кількості показників у таблиці 4.

Малий набір показників потрібен для того, щоб зосередити увагу суспільства та урядів на найбільш ефективних на даний момент показниках. Показники також класифіковані за двадцятьма політично релевантними темами. Розмір населення відмічений як допоміжний показник, що необхідний у деяких випадках.

Таблиця 5 демонструє міру доступності запропонованих показників серед розглянутих міжнародних організацій. При цьому показники ще умовно розділені на дві категорії, це пов'язано з тим, що показники типу «задоволення життям», «довіра», «контакти з сім'єю та друзями» та «волонтерська робота» не доступні в міжнародних базах і можуть бути знайдені в Європейських Соціальних Дослідженнях, відповідно й стосовно деяких інших показників.

Таблиця 4 - Набір показників сталого розвитку, тематична категоризація

Тема	Показник
ТВ1. Суб'єктивний добробут	1. Задоволення життям
ТВ2. Споживання та дохід	2. Витрати на кінцеве споживання
	5. Офіційна Допомога Розвитку (ОДР)
	6. Імпорт з країн, що розвиваються
	7. Нерівність доходів
	8. Гендерна структура з/п (виплат)
ТВ3. Раціон	9. Розповсюдженість ожиріння
ТВ4. Здоров'я	10. Очікувана тривалість життя від народження
ТВ5. Праця	16. Рівень безробіття
ТВ6. Освіта	22. Рівень освіти
ТВ7. Житло	30. Життя без позбавлення житла
ТВ8. Дозвілля	32. Вільний час
ТВ9. Фізична безпека	33. Рівень смертності від нападів/вбивств
ТВ10. Земля та екосистеми	39. Індекс Bird
ТВ11. Вода	43. Водозабір
ТВ12. Якість повітря	47. Міський вклад твердих часток
ТВ13. Клімат	54. Емісія парникових газів
ТВ14. Енергетичні ресурси	60. Споживання енергії
ТВ15. Неенергетичні ресурси	66. Споживання внутрішніх ресурсів
ТВ16. Довіра	71. Узагальнена довіра
ТВ17. Інституції	75. Явка виборців
ТВ18. Фізичний капітал	80. Формування валового капіталу
ТВ19. Інтелектуальний капітал	83. Витрати на дослідження та розвиток
ТВ20. Фінансовий капітал	87. Сукупний державний борг
Контекст	95. Розмір населення

Побудовано авторами

Таблиця 5 – Доступність даних за гармонізованою концептуальною структурою

	Великі вибірки				Мала вибірка	
	Концептуальна				Тематична	
	Тут та зараз	Пізніше	Ще де-небудь	Всього		
Доступно:	82%	65%	50%	68%	76%	100%
-бази даних ООН/Євростат	73%	42%	50%	55%	69%	92%
-Інші (ОЕСР, Світовий Банк, Європейське соціальне дослідження, Національна океанічна та Атмосферна Адміністрація, НАСА)	9%	23%	0%	13%	7%	8%
Розвиток:	18%	35%	50%	32%	24%	0%
Офіційна статистика та розвиток від SNA та SEEA	73%	58%	50%	62%	80%	92%

Побудовано авторами за даними [8, 18-22]

Виходячи з даних таблиці 5, можна сказати, що запропонований набір максимально можливо оптимізований на даний момент відповідно до глобальних потреб.

Рядок розвитку відповідає показникам, які не включаються до використовуваних баз даних, тому потребують подальшого розвитку. Але через те, що розглядалася концептуальна структура, котра має допомогти в гармонізації методів дослідження сталого розвитку в умовах глобалізації, то недоступні на даний момент відповідні дані, скоріш за все, стануть доступними в майбутньому.

Одним з найважливіших рядків є останній, адже він передбачає можливу кількість доступних даних, за застосування стандартів SNA2008 та SEEA2012. Наприклад, SEEA2012 включає статистичні вказівки для оцінювання даних щодо енергетичних та неенергетичних ресурсів, що не є доступними в частині міжнародних баз даних, але очікується зростання їхньої доступності в найближчому майбутньому.

Висновки. Питання економічної нерівності гостро стоїть перед сучасним світом. Як особливо серйозну проблему це питання варто розцінювати в розрізі країн, що розвиваються, адже серед них питання граничної бідності є найбільш гострим, а обов'язки в її подоланні взяли на себе країни в рамках цілей розвитку тисячоліття, які в свою чергу вважаються тотожними показникам сталого розвитку ООН.

Попередні дослідження свідчать про тісний взаємозв'язок між подоланням граничної бідності та розвитком сільського господарства. Через те, що цей зв'язок доводиться емпіричним шляхом, сільське господарство має розглядатись як ключовий показник для подолання граничної бідності. Враховуючи це та прояви глобалізації в якості лібералізації ринків за підтримки СОТ, вагомим внеском у можливість подальшого сталого розвитку є прогрес у досягненні згоди в рамках переговорів за Доха раундом, котрі активно підтримують процеси, закладені в угоді про сільське господарство.

Своєрідним надбанням глобалізації в рамках переговорів стало групування країн за інтересами, але навіть це не сильно прискорює процеси лібералізації і відповідного розвитку сільського господарства. Хоча групи й об'єднують значну кількість країн-членів, на жаль, це все ще занадто велика кількість різних поглядів. Виходячи з цього, гармонізація методів дослідження сталого розвитку може сприяти хоча б зменшенню кількості груп з різними точками зору на подальшу лібералізацію, завдяки запровадженню спільних мір оцінювання.

Хоча розвиток соціально-економічної думки зосередив значні сили в напрямку розробки спільної системи оцінювання сталого розвитку, у більшості випадків результатами подібної роботи є лише рекомендації, а не готова до використання методика. Саме на основі існуючих

рекомендацій для створення єдиної системи оцінювання сталого розвитку та існуючих методів була запропонована гармонізована концептуальна структура дослідження сталого розвитку. Відбір необхідних показників відбувався в три етапи: 1) відбір тематичний (тематика людського добробуту); 2) відбір концептуальний (концептуальна реалізація тематичної вибірки); 3) гармонізація на основі максимально можливої доступності даних для країн.

Концептуальна структура дає можливість для прагматичного підходу до розвитку наборів показників сталого розвитку. Відбір тем та показників заснований на поглибленому аналізі теми сталого розвитку та показників, що на даний момент використовуються в декількох національних та міжнародних наборах даних. Важливо при цьому відмітити, що методика аналізує не тільки існуючі загальноприйняті показники, а й ті, що не мають широкого поширення в базах даних статистики, тобто діють на регіональному чи національному рівні, але відповідають концептуальним і тематичним умовам. Таким чином, описується своєрідний потенціал розвитку моделі дослідження сталого розвитку за умов подальшого розвитку відповідних показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Thomas Piketty. Capital in the Twenty-First Century / T. Piketty; [translated by Arthur Goldhammer] [Electronic resource] Cambridge, Massachusetts London, England : The Belknap Press of Harvard University Press, 2014, 440 p. Mode of access: World Wide Web: <http://dowbor.org/blog/wp-content/uploads/2014/06/14Thomas-Piketty.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
2. John Weeks, Hobbes, Nobel Prize Winners and Inequality [Electronic resource] The Huffington Post, July 30, 2014, Mode of access: World Wide Web: http://www.huffingtonpost.com/johnweeks/hobbes-not-the-stuffed-ti_b_5634519.html (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
3. Chen, S., M. Ravallion. The Developing World is Poorer than We Thought, but No Less Successful in the Fight Against Poverty, [Electronic resource] World Bank Policy Research Working Paper Series, August 1, 2008, 54 p. Mode of access: World Wide Web: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6322/WPS4703.pdf?sequence=1> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
4. Cervantes-Godoy, D. and J. Dewbre, Economic Importance of Agriculture for Poverty Reduction [Electronic resource] OECD Food, Agriculture and Fisheries Working Papers, No. 23, OECD Publishing. doi: 10.1787/5kmmv9s20944-en, 2010, 25 p. Mode of access: World Wide Web: <http://www.oecd.org/tad/44804637.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;

5. Acosta, P., Fajnzylber, P. and H. Lopez, The Impact of Remittances on Poverty and Human Capital: Evidence from Latin American Household Surveys, [Electronic resource] World Bank Policy Research Working Paper No. 4 247, 2007, 38 p. Mode of access: World Wide Web: http://essays.ssrc.org/remittances_anthology/wp-content/uploads/2009/07/Topic_2_Acosta_etal.pdf (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
6. Montalvo. J. and M. Ravallion. The Pattern of Growth and Poverty Reduction in China, Policy Research Working Paper 5 069, The World Bank, 2009
7. Ravallion, M. Do Poorer Countries Have Less Capacity for Redistribution?, One-Pager #97, The International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG), 2009.
8. World Bank Database [Electronic resource]: [free and open access to data about development in countries around the globe] Mode of access: World Wide Web: <http://data.worldbank.org/> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
9. The Human Development Report Team [Electronic resource]: [Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience] Mode of access: World Wide Web: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
10. The Doha Round [Electronic resource]: World Trade Organization , Doha development agenda, Mode of access: World Wide Web: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
11. Layard R. Happiness: Lessons from a new science/ Richard Layard. London, Penguin Books, 2005, 320 p., ISBN-13: 978-0-141-01690-0;
12. Stiglitz, J.E., A. Sen and J.-P. Fitoussi. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress [Electronic resource]: National institute of Statistics and Economic Studies, September 2009, 291 p. Mode of access: World Wide Web: http://www.insee.fr/fr/publications-et-services/dossiers_web/stiglitz/doc-commission/RAPPORT_anglais.pdf (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
13. Christian Kroll, Measuring Progress and Well-Being Achievements and Challenges of a New Global Movement, [Electronic resource]: Friedrich Ebert Stiftung, October 2011, 25 p. Mode of access: World Wide Web: <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/08509.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
14. How's Life? Measuring Well-Being [Electronic resource]: OECD, Better Life Initiative, 2011, 286 p. Mode of access: World Wide Web: <http://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/How's%20life%20-%20Measuring%20well-being.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
15. Towards green: growth: monitoring progress [Electronic resource]: OECD Indicators, 2011, 141 p. Mode of access: World Wide Web: <http://www.oecd.org/greengrowth/48224574.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;

16. Conference of European Statisticians (CES) [Electronic resource]: Statistics for Sustainable Development Commonalities between Current Practice and Theory, Report of the Joint UNECE/OECD/Eurostat Working Group on Statistics for Sustainable Development, ECE/CES/2008/29,114 p. Mode of access: World Wide Web: <http://www.oecd.org/greengrowth/41414440.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
17. Arrow, Kenneth J., P. Dasgupta, L. Goulder, Lawrence H., K.J. Mumford, Kevin J., K. Oleson. Sustainability and the measurement of wealth. [Electronic resource]: Environment and Development Economics 17: 317–353 pp. Cambridge University Press 2012 doi:10.1017/S1355770X12000137 Mode of access: World Wide Web: <http://web.stanford.edu/~goulder/Papers/Published%20Papers/Sustainability%20and%20Measurement%20of%20Wealth%20-%20EDE%20June%202012.pdf> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
18. United Nations Databases [Electronic resource]: Mode of access: World Wide Web: <http://www.un.org/en/databases/> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
19. Eurostat [Electronic resource]: European statistic database. Mode of access: World Wide Web: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
20. OECD database [Electronic resource]: Mode of access: World Wide Web: <http://stats.oecd.org/> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
21. European social Survey [Electronic resource]: European Research Infrastructure – ESS ERIC, Mode of access: World Wide Web: <http://www.europeansocialsurvey.org/data/> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen;
22. NOAA[Electronic resource]: National Centers For Environmental Information, Mode of access: World Wide Web: <https://www.nodc.noaa.gov/> (viewed on November 30, 2015). – Title from the screen.